

Dnešní den slavíme svátek matek. Při této příležitosti bych vám chtěl nabídnout katechezi Svatého Otce Františka, kterou pronesl tuto středu v Římě při generální audienci, protože téma mateřství i stáří spolu úzce souvisí. Když se totiž člověk stane matkou nebo i otcem, přijímá na sebe zodpovědné povolání, které formuje po celý následující život další generace.

Střeďeční katecheze Svatého Otce vychází z biblického textu Druhé knihy Makabejské, do jejíhož textu se nyní ponořme a následně do katecheze, kterou jsem trochu pokrátíl i upravil.

¹⁸Eleazarovi, jednomu z předních znalců Písma, muži pokročilého věku a vznešeného vzhledu, násilím otevřeli ústa a nutili ho pozřít vepřové maso. ²³On však učinil ušlechtilé rozhodnutí hodné svého věku, důstojnosti stáří, ušlechtilosti svých šedin a vzorného života už od dětství, a hlavně v souladu se svatým Božím Zákonem. Bez váhání jim odpověděl, ať ho pošlou na onen svět: ²⁴„K našemu věku se nehodí přetvářka. Mnoho mladých by si mohlo pomyslet, že devadesátiletý Eleazar přestoupil k cizáckým způsobům. ²⁵Kdyby kvůli mé přetvářce pro chvílku pomíjivého žití sami zbloudili, přivolal bych na své stáří jen hanbu a poskvrnu. ²⁶I kdybych teď unikl lidskému trestu, rukám Všemohoucího přece neuniknu, ať živý, či mrtvý. ²⁷Když se teď statečně rozloučím se životem, osvědčím důstojnost stáří ²⁸a mladým zanechám ušlechtilý příklad, jak ochotně a ušlechtilé umřít za vznešené a svaté zákony.“

Dobrý den, drazí bratři a sestry!

Setkáváme s biblickou postavou jménem Eleazar. Je to krásná postava, která vydává svědectví o výjimečném vztahu mezi stařeckou věrností a poctivostí víry. Byl to hrdý člověk! Chtěl bych hovořit právě o čestné víře. Vážnost víry bývá pravidelně vystavována nátlaku, a to i násilnému, ze strany vládnoucí kultury, která se jí snaží znehodnotit tím, že s ní nakládá jako s archeologickým nálezem, starodávnou pověřčivostí, zastaralou umíněností a podobně.

Biblické vyprávění, líčí příběh o Židech, kteří byli nuceni podříditi se nové moderní jednotící helénské, tj. řecké kultuře. Králův dekret je nutil, aby se zřekli praktik svého náboženství a pozřeli maso obětované modlám. Když přichází řada na Eleazara, všeobecně váženého a vlivného devadesátiletého starce, královi dozorčí mu radí, aby vše předstíral a jen naoko pojedl masa, aniž by to učinil doopravdy. To je pokrytectví, náboženské pokrytectví, kterého je dost! Existuje mnohé náboženské pokrytectví. Dozorčí tedy radí: „Zachovej se jako pokrytec, nikdo si toho nevšimne!“ Tak

by se Eleazar zachránil a – jak dozorčí prohlašovali – ve jménu starého přátelství by vyhověl jejich soucitu a náklonnosti. Je to pokrytecké východisko. Vždyť, jak naléhali, se koneckonců jedná o nepatrné, bezvýznamné gesto – předstírat pokrm, ale nejíst.

Je to drobnost, ale klidná a pevná Eleazarova odpověď se odvolává na důvod, který nás musí zaujmout a jehož ústředním jádrem je toto: zneuctění víry ve stáří za hrstku dalších dní nelze porovnávat s odkazem, který je třeba zanechat mladým lidem a všem budoucím pokolením. Eleazar byl skvělý muž. Stařec, který by se po celoživotní důslednosti víry přizpůsobil a předstíral, že se jí zříká, by odsoudil novou generaci k přesvědčení, že veškerá jeho víra byla klamem a vnějším převlekem, který je možno odložit za domněnky, že si víru můžeme zachovat ve vlastním nitru. Tak tomu není, prohlašuje Eleazar, neboť takové chování nectí víru ani před Bohem. A účinky takového zlehčování víry budou pustošivé pro vnitřní smýšlení mladých lidí. Pohledme na zásadovost tohoto muže, který myslí na mladé lidi, na budoucí dědictví, na svůj národ.

Stáří se tudíž jeví jako rozhodující a nenahraditelný prostor tohoto svědectví – a to je krásné pro ty starší z vás! Starý člověk, který by vzhledem ke své zranitelnosti souhlasil s tím, že praktikování víry lze považovat za bezvýznamné, by mladé lidi přivedl k přesvědčení, že víra nemá reálný vztah k životu. Již od počátku by se jim jevila jako souhrn postojů, které je dle okolností možno předstírat nebo skrývat, protože žádný z nich není životně důležitý.

Ve starověku se objevil nebezpečný myšlenkový proud, který má své podoby dodnes. Totiž vnímat víru jen jako svou vlastní duchovnost - spiritualitu, jako zbožné vnitřní myšlenky, které se však nemusí projevovat navenek. Stačí vnitřní zbožnost, které se nijak nemusí projevovat navenek, zvláště když to někde naráží na odpor. Tento postoj se nazývá gnóze. Křesťanská víra nespočívá v pouhém odříkávání Kréda, ale v jeho promyšlení, procítění a konání, činění rukama. Gnóze naopak navrhuje předstírání – důležité je mít vnitřní spiritualitu a pak si můžeš dělat, co chceš. To ale není křesťanské.

Gnostické pokušení, které je jednou – řekněme – z herezí, jednou ze současných náboženských úchylek, nepozbylo na aktuálnosti, protože v mnoha našich společenských a kulturních „trendových čarách“ bývá praktikování víry znázorňováno záporně, někdy formou kulturní ironie, jindy skryté marginalizace. Praxe víry je těmito gnostiky, kteří už existovali v Ježíšově době, považována za zbytečnou, ba spíše škodlivou vnějškovost, jako pozůstatek jakési zaostalosti či jako maskovaná pověřčivost. Jinými slovy, jako stařecká záležitost. Tlak, který tato nevybíravá kritika vyvíjí na mladé generace, je silný. Jistě, víme, že z praktikování víry se může stát bezduchá vnějškovost, což je jiné nebezpečí, pravý opak. I to je pravda. Avšak praxe víry sama o sobě taková vůbec není. Možná se žádá právě po nás, starcích, kteří zde ještě mezi námi jsou, toto velice důležité poslání: navrátit víře její čest, navrátit jí důslednost, jakou dosvědčil Eleazar, důslednost až do konce. Praxe víry nesymbolizuje naši slabost, ale je spíše znamením její síly. Už nejsme nejmladší, a když jsme se vydali Pánovou cestou, nebylo to z žertu! Nikoli.

Víra si zaslouží respekt a poctivost až do konce: změnila nám život, očistila mysl, naučila nás klanět se Bohu a milovat bližního. Pro všechny je požehnáním! Ovšem celá víra, nikoli jedna její část. Stejně jako Eleazar, nebudeme o víře smlouvat kvůli hrstce klidných dní, nikoli, budeme důslední až do konce. Eleazar tak dospěl k mučednictví. Ve vší pokoře a pevnosti tak právě ve svém stáří dokážeme, že víra není jen „pro starce“. Naopak, je záležitostí života. Věřme Duchu svatému, který vše tvoří nové, a On nám jistě rád pomůže.

Drazí bratři a sestry, kteří jste pokročili v letech, abych nežil slova „staří“, jsme v téže skupině. Prosím, podívejme se na mladé lidi: pozorují nás. Hledí na nás. Nezapomínejte na to. Napadá mne onen pěkný poválečný film: „*Děti se na nás dívají*“. Můžeme říci totéž o mladých: mladí lidé se na nás dívají a naše důslednost je může navést na krásnou životní cestu. Případné pokrytectví jim naopak může hodně ublížit. Modleme se za sebe navzájem a kéž Bůh žehná všem seniorům.¹

¹ FRANTIŠEK. *Eleazar, důslednost víry a dědictví cti. Katecheze papeže Františka dne 4.5.2022 při generální audienci na Svatopetrském náměstí, Katechetický cyklus o stáří – 8. část.* [online]. [cit. 2022-05-07]. Dostupné na internete: <https://www.vaticannews.va/cs/papez/news/2022-05/eleazar-duslednost-viry-a-dedictvi-cti.html> .